

انتقادهای صریح و سازنده عضو هیات نظارت بر برجام با واکنش‌های تند و عصبی برخی نزدیکان دولت همراه شد

رکورد تازه انتقادناپذیری طراحان برجام

پیشنهاد‌های پنج‌گانه ولایتی در مورد برجام هرچند که هیچ تعارضی با مفاد برجام نداشت و به عبارت معروف، نه ناقض روح برجام بود و نه جسم آن اما واکنش‌های گسترده‌ای به‌ویژه در میان جریان حامی و نزدیک به دولت داشت، واکنش‌های منتقدانه برای تغییر فاز از موضوع مشخص برجام به موضوعات حاشیه‌ای.

واکنش‌های عجیب‌وغریب به چند پیشنهاد و چند انتقاد

شاید مهم‌ترین حرفی که بتوان زداین باشد که دولت و حامیان برجام انتظار نداشتند که علی‌اکبر ولایتی به‌عنوان چهره‌ای که هم سابقه حضور در راس وزارت امور خارجه و هم سابقه حضور در چند دوره مذاکرات مهم بین‌المللی را دارد در منطقه‌و جهان چهره‌ای شناخته‌شده است اینگونه گسترده‌ای را برای ادامه کار به دولت ارائه کند. همین علت هم‌ظاهر کافی بوده‌ت‌ای‌جای استقبال، انتقادهای سیاسی و به دور از منطق نصیب این اظهار نظر شود، انتقاداتی که تقریبا هیچ کدامشان نه ربطی به برجام دارد و نه مذاکره و نه حتی نحوه اداره کشور.

■ توثیت حسام‌الدین آشنا، مشاور رئیس‌جمهور درخصوص پنج‌پیشنهادذیل مفادبرجام،نشان داده که‌نه‌تنه‌دولتی‌ها بدون موضع نیستند بلکه در این خصوص واکنش‌های منفی جدی هم دارند اما بنا بر مصالحی صلاح نمی‌دانند که در بستر برجام و بندهای آن اظهارنظر کنند. آشنا در اظهارنظر توثیتسری خود ترجیح داد به جای محتوای این پیشنهادات، شخصیت پیشنهادکننده را مورد نوازش قرار دهد و بر همین اساس در پستی با باین اینکه نباید جای مباشر و مشاور عوض شود، نوشت: «تفاوت مشاور با مباشر در فرآیند سخت تصمیم‌سازی مشخص می‌شود. مشاور، فرد مستقلی است که نظر خود را به تصمیم‌گیرنده منتقل می‌کند. مباشر، آلت فعل است، نه صاحب‌رای. او ولایتی بر خود ندارد؛ گوش به فرمانی است که آنچه را جانان پسندد، می‌پسندد و آنچه ارباب ازل گفت بگو، می‌گوید. حاکمان، هم مشاور می‌خواهند و هم مباشر؛ فقط نباید جای این دو را عوض کنند».

■ این اظهار نظر البته با فاصله پس از انتشار باصدهاواکنش مواجه شد، از اینکه «چرا مقابل دلسوزی دیگر مسئولان می‌ایستید؟» تا «خب، حالا مشاور باید در دفتر کارخود #جاسوس داشته باشد یا مباشر؟!» و حتی «تفاوت#مشاور

با#مُزور (اهل تزویر و نیزنگ) هم‌میدون‌چیه؟ مشاور همونه که شما میگی، ولی مزور ظاهر ا#آشنا ی خودی هاست ولی در موارد متعددی عملا در جهت منافع غریبه‌ها(دشمن) تصمیم‌سازی میکنه!»

■ محمدتقی فاضل میبدی از حامیان سرسخت حسن روحانی هم اظهاراتی از این دست را باعث دوچندان شدن مشکلات اقتصادی و تشدید فشار تحریم‌ها دانست و گفت: «این فشار به امثال آقای ولایتی وارد نمی‌شود، بلکه به مردم که درآمدشان در گرو درآمد روزمره و تورم است، وارد می‌شود.»

■ عبدال... ناصری، فعال سیاسی اصلاح‌طلب، دیگر فردی است که ترجیح داد ا#ما قال» را نادیده بگیرند و به ارزیابی «من قال» بپردازد و البته در میانه این اظهارات هم منتقدانه ماجرا را سیاسی کند، به جای اینکه در چارچوب برجام به مضمون پیشنهادات مطرح شده بپردازد. او می‌گوید: «اگر همه اصولگرایان هم پشت آقای ولایتی قرار بگیرند، ایشان در جامعه پذیرشی ندارند و نمی‌توانند یک جامعه رای را برای خود دست‌وپا کنند. آقای ولایتی در میان اندک اصولگرایان سنتی هیچ رای‌ی دیگری ندارد؛ یعنی اگر فرض کنید آقای لاریجانی هم به همراه ایشان در رقابت باشند همان رای اصولگرایان سنتی را هم آقای لاریجانی از ایشان خواهند گرفت.»

■ غلامعلی دهقان، عضو شورای مرکزی حزب اعتدال و توسعه نیز دیگر فردی است که بدون استدلال سخن می‌گوید: «ولایتی اگر در دیکته‌نویسی نمره خوبی می‌گیرد اما در درس انشا بسیار ضعیف است و نمره مردودی شامل حالش می‌شود.»

البته در این بین واکنش‌هایی هم در پاسخ به این اظهار نظر هانشان داده شد. جایی که خیلی‌ها از جمله منتقدان نزدیک به سعید جلیلی با استقبال از پیشنهادات ولایتی آن‌ها را سازنده و رویه جلو خواندند و تاکید کردند که دولت امروز نیازمند این دست اقدامات است.

راز ناخرسندی دولتی‌ها

هیات نظارت بر برجام. پیشنهادهایی در چارچوب برجام ارائه شده اما حالا به جای استقبال مورد نقد سیاسی حامیان دولت قرار گرفته است.

آن‌طور که از برآیند این واکنش‌ها بر می‌آید، به‌نظر می‌رسد اظهارات عضو هیات نظارت بر برجام و پیشنهاد‌های مطرح شده از سوی او، خاطر دولت و نزدیکانش را بیش از آنچه تصور می‌رفت، مکدر ساخته است و فحوائی منتقدانه اظهاراتی که در بالا از قول فعالان این جریان ذکر شد، همین مساله را تأیید می‌کند. در واکاوی این همه ترش‌روی می‌توان این‌گونه استنباط کرد که دولتی‌ها احتمالا انتظار نداشتند از زبان کسی که تا کنون به هیچ روی در زمره منتقدان کلاسیک برجام جای نمی‌گرفته از انتقادات و پیشنهادات مطرح شود. آنها احتمالا طرح‌موردی از این دست در شرایط کنونی، در کنار بیان پاره‌ای از واقعیات آن هم از جانب یک شخصیت حقوقی مرتبط با برجام را این‌گونه تفسیر کرده‌اند که اگر در شرایط کنونی افرادی مانند ولایتی بخواهند از برجام

یادداشت، اخبار و گزارش‌هایی از تازه‌های سیاست

مخالف مذاکره نبودم ولی منتقد برجام هستم

محمدجواد لاریجانی، معاون اسبق وزارت امور خارجه و کسی که علت جداشدن از این وزارتخانه را اختلاف نظر با وزیر امور خارجه وقت، عنوان کرده بود هم انتقادات تیز و تندی نسبت به برجام دارد. او البته ضمن تاکید بر اینکه باید در فضایی فراتر از جناح‌بندی‌های سیاسی راجع به برجام بحث کرد، می‌گوید: «مخالف مذاکرات هسته‌ای نبوده‌ام و نیستم، اما منتقد برجام بوده‌ام و هستم.»

این کارشناس مسائل بین‌المللی طی اظهاراتی در برنامه گفت‌وگوی ویژه خبری، با اشاره به تحریم‌های ثانویه آمریکا گفت: «عمدتا آمریکایی‌ها بعد از اینکه از برجام خارج شدند مکانیسم تحریم‌های ثانویه را به صورت زنجیره‌ای شدیدتر می‌کنند. برخی از تحریم‌های ثانویه بیشترین ضربه و هدف‌گیری را بر منافع ما دارند که شامل بانک‌ها و کمپانی‌هایی می‌شود که با ایران معامله می‌کنند.»

وی بیان کرد: «دایره مذاکرات‌های که دیپلمات‌های کشور ما آن را دنبال می‌کنند باید فراتر از سه کشور اروپایی باشد؛ چرا که منافع مشروع کشور ما مورد هدف قرار گرفته است.»

لاریجانی اضافه کرد: «دولت ما باید دولت مساله حل کن باشد و شب و روز باید کار کند. ما نباید از تحریم‌ها بترسیم، یک‌سری مشکلات در مذاکرات قبلی بوده که باید اصلاح شود.»

دبیر ستاد حقوق بشر قوه قضائیه همچنین پیش از این در حضور در برنامه جهان‌آرا گفت: «برجام موضوعی مهم و مربوط به منافع ملی کشور ماست. حتش این است که در فضایی فراتر از جناح‌بندی‌های سیاسی راجع به آن بحث نشود، اما موانعی جلوی طرح بحث برجام را چه در زمان مذاکرات و چه الان می‌گرفت.»

معاون بین‌الملل قوه قضائیه یکی از موانع طرح موضوعی برجام را «برهان استیصال» یاد و خاطرنشان کرد: «مثلا وقتی از آقایان پرسیده می‌شود چرا در مذاکرات نحوه‌ماشه را پذیرفتید یا چرا در مورد موشک‌ها جا پا درست کردید،

هسته‌ای ایران بودند از راه‌هایی استفاده می‌کردند که راه‌های صحیحی برای مذاکره نبود و من مکررا به آنها درخصوص عواقب این‌گونه مذاکرات هشدار داده بودم که هنوز هم معتقدم در آن زمان» در غلطان را دادیم و آن‌بیات گرفتیم. اما مذاکرات خطاهایی را هم در صورت گرفته و منافع جامعه دچار مخاطره شده باشد.

این تفسیر نزدیکان دولت در مورد اظهارات ولایتی البته پیشینه‌هایی هم دارد. چراکه مورد مشابه در مورد برجام قبلا در مورد مذاکرات ابتدایی دهه ۸۰ هم واقع شده بود. علی لاریجانی سال‌ها پیش و هم‌زمان با مذاکرات ایران با اروپا، پیرامون مفاد معاهده پاریس در جمله‌ای که بعد‌ها حساسی هم معروف شد گفته بود: «هیچ آدم عاقلی در غلطان را با آن‌بیات عوض نمی‌کند.»

او البته بعد از پایان دوره ماموریتش در شورای عالی امنیت ملی در سال ۸۶ بار دیگر در جمع دانشجویان در پاسخ به پرسشی درخصوص جمله معروفش گفت:

«در آن زمان که آقای روحانی مسئول مذاکرات مسائل

می‌توانیم جان تازه‌ای به صنعت هسته‌ای بدهیم

که غنی‌سازی را بالای ۳/۵ نبریم و این مطالعات گسترده می‌تواند نیازهای آینده را مرتفع کند، دوم اینکه این

موتورها، موتورهایی هستند که می‌توانند با سوخت‌های پایین‌تر هم کار کنند و حتما نیاز به اورانیوم با غنای بالا ندارند، سوم اینکه ما برای کار طراحی و ساخت خود این موتور‌ها زمان قابل توجهی را نیاز داریم و لذا باید هرچه سریع‌تر مطالعات‌مان را برای رفع نیازهای آتی کشور آغاز کنیم، بنابراین مستقل از اینکه بخواهیم سوخت آن را تولید کنیم در حال حاضر می‌توانیم مه‌العات تحقیقاتی آنها انجام دهیم یا نمونه‌های تحقیقاتی آنها را بسازیم. این اقدامات هیچ محدودیتی ندارند و می‌توانیم به‌سرعت از آنها در چارچوب برجام برای ما ایجاد نخواهد کرد.

دقت کنید ساختن راکتورهای خیلی کوچک اما پیشرفته که در مصارف مختلف مثلا در بستر کشتی یا زیر دریایی می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد، منعی ندارد. این اقدامات تکنولوژی راکتور هسته‌ای ما را به شدت ارتقا می‌دهد و متخصصان صنعت هسته‌ای ما را به کار می‌گیرند و توان‌شان را توسعه و ارتقا می‌دهند و جان دویاره‌ای به این صنعت خواهد دمید. اتفاقاتی از

این دست در چارچوب برجام می‌تواند تعریف شود و جلو نرود و به هیچ‌وجه منعی ندارد.

صنعت هسته‌ای هم جلو ببریم و خود را از محدودیت‌های بیجا برهانیم.

یعنی از این دست پیشنهاده‌ها و ایده‌های دیگری هم وجود دارد؟

بله، یک نمونه دیگر فعالیت‌های صنعت هسته‌ای در حوزه کشاورزی است که می‌توان به شکل جدی آنها را جلو برد. مثلاً در این دست اقدامات می‌توانیم خیلی جدی‌تر و اساسی‌تر کار را کنیم اراک را پیش ببریم. ما می‌توانیم تحقیقات خوبی چه در مورد راکتور قدیمی که قبلیش را نبود کردیم و چه در مورد راکتور جدید داشته باشیم.

بنابراین مجموعه‌ای از فعالیت‌ها- که برخی مسئولان عنوان کردند و برخی پیگیری است- را می‌توانیم به شکل طبیعی دنبال کنیم. می‌توان اینها را پیگیری کرد و به هیچ‌وجه نقض و مشکلی در چارچوب برجام نخواهد داشت.

یکی دو شبهه در این بین مطرح می‌شود؛ موتورهای نیرومندی هسته‌ای برای کشتی و زیر دریایی، چه نیازی از کشور را مرتفع می‌کنند و آیا اینها نیازهای فرا برجامی ندارند؟

اول اینکه در حال حاضر در چارچوب برجام فقط مدت محدودی متعهدیم

ادامه از صفحه یک

بر اساس توضیحات فوق‌الذکر، کسانی که به اسم مشاور و کارشناس در برخی رسانه‌ها سخانی می‌گویند که موجب آبرو برای جمهوری اسلامی در صحنه بین‌المللی نمی‌شود یا اظهاراتی می‌کنند که حاکی از بی‌اطلاعی آنها از الفبای بین‌المللی است، باید بیشتر رعایت کنند و سیاست خارجی را عرصه حرف‌های بی‌منا و غیرحقوقی نکنند.

۵- اما در پاسخ به اینکه چرا مشاور رهبر معظم انقلاب در امور بین‌الملل چنین سخنان مهمی را اکنون می‌گوید باید متذکر شد که این نکات جدید نبوده و بارها در جلسات مشورتی و خاص از جانب دکتر ولایتی مطرح شده است اما ضرورتی به تذکر علنی آنها احساس نمی‌شد. مضاف بر اینکه عالی‌ترین مقام مسئول در کشور یعنی مقام معظم رهبری قریب به سه سال پیش به اعضای محترم تیم مذاکره‌کننده متذکر شدند از آنجا که آمریکایی‌ها باعث و بانی تحریم‌های ظالمانه علیه ملت ایران هستند باید به‌صورت مکتوب متعهد به برداشتن تحریم‌ها شوند. این تذکر ابتدا در جلسات خاص به مذاکره‌کنندگان داده شد، متعاقبا معظم‌له آن موارد را در سخنرانی عمومی مطرح فرمودند. نکته عبرت‌آموز اینکه به این تذکرات مکرر عمل نشد و خیلی سریع با تعویض دولت در آمریکا، عوارض و آثار عدم توجه به این تذکرات آشکار شد.

۶- اما آنچه مشاور رهبر معظم انقلاب در امور بین‌الملل در اظهارات چهارشنبه خود به شکل علنی گفت این مهم است که بعد از امضای برجام ناگهان کنگره آمریکا در دوره اوپاما مصوبه‌ای را گذراند مبنی بر اینکه رئیس‌جمهور آمریکا موظف است هر چهارماه یک‌بار تعلیق تحریم‌ها را براساس رفتار ایران تکرار کند، در حالی که مصوبه کنگره برای دولت آمریکا الزام‌آور است، مذاکره‌کنندگان ما نیز این الزام کنگره را می‌پذیرند. در مقابل از سوی مجلس ما اقدام مشابهی صورت نمی‌گیرد یا اگر مصوبه مشابهی را می‌گذرانند، بر اجرای آن نظارت موثری انجام نمی‌شود. علا کم عدم توازن آشکار منافع بین دو طرف به‌وجود آمد که باعث شد سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی با نگرانی نسبت به تهدیدات و رجز‌خوانی‌های رئیس‌جمهور قدیم و جدید آمریکا قبل از امضای چهارماهه، هیچ اطمینان و اعتماد مستمری برای سرمایه‌گذاری نداشته باشند و جرات نکنند در بازار کسب‌وکار ایران ورود کنند. ۷- از این رو ضرورت داشت که در جریان قرارداد برجام یک نسخه روشن و ویراستاری‌شده حقوقی به زبان فارسی تهیه، تدوین و امضا می‌شد تا امکان رسیدگی حقوقی به دقایق و ظرایف آن توسط فحول سیاسی و دلسوزان کشور فراهم می‌شد. طرح این مطالب بنا به مصالح کشور و نظر به اطلاعی که راقم این سطور از دیدگاه‌های مشاور رهبر معظم انقلاب در امور بین‌الملل دارد، صورت گرفت و اگر لازم باشد در جهت حفظ منافع ملی از هیچ کوششی دیگری دریغ نخواهد شد. درواقع علت علنی کردن این تذکرات از جانب مشاور رهبر معظم انقلاب در امور بین‌الملل، شرایط فوق‌العاده و به‌وجود آمده و اتمام مهلت چند هفته‌ای است که آقای رئیس‌جمهور پس از سخنان ترامپ برای اروپا مشخص کرد. اروپایی‌ها قرار شد طی چند هفته عهدشکنی آمریکایی‌ها را جبران کنند، اما هنوز اقدامات انجام‌شده از جانب مذاکره‌کنندگان محترم در جهت اخذ تضمین‌های لازم از اروپایی‌ها به موجب اطمینان خاطر نشده است. لاجرم ضرورت داشت در این شرایط فوق‌العاده، مشاور رهبر معظم انقلاب در امور بین‌الملل ضمن ارائه راه‌حل‌های امیدوارکننده و بن‌بست‌شکن آنچه را که در جلسات خاص و کاری مطرح شده است، در مرئی و منظر افکارعمومی قرار دهد و در عین حال راهکار نیز ارائه کند که مهم‌ترین راهکار، نگاه به شرق و همکاری راهبردی با کشورهایی نظیر روسیه و چین است. در حقیقت دکتر ولایتی خط‌شکنی کرد و با زیر سوال بردن روش‌های سنتی غربگرایانه بعضی از طبقات تکنوکرات که لزوما به‌معنای وابستگی نیست، این امیدواری را به وجود آورد که می‌توان از این شرایط فوق‌العاده و آزمون برجام سربلند بیرون آمد. خوشبختانه آقای دکتر روحانی بنا دارد در اجلاس شانگهای شرکت کند و با مقامات چینی و روس ملاقات‌های مهمی را در همین خصوص داشته باشد. ایشان و همکاران‌شان التفات دارند تا مسیر جلب توجه افکارعمومی، تجار و بازرگانان را به توسعه روابط راهبردی با شرق هموار کند.

۸- ضمن اینکه مشاور مقام معظم رهبری در امور بین‌الملل بر این باور بوده و هستند زحماتی که آقای دکتر ظریف و همکاران‌شان در جریان تصویب برجام کشیدند، غیرقابل انکار و ستودنی است. شناخت ۳۰ ساله دکتر ولایتی از آقای ظریف حکایت از آن دارد که ایشان از سرمایه‌های ارزشمند جمهوری اسلامی در عرصه بین‌المللی هستند و ان‌شاء... این تذکرات مشتقانه کمکی خواهد بود در جهت پیشرفت و توفیقات بیشتر ایشان و همکاران‌شان در مسیر دفاع از منافع و مصالح نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران.